

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.812/2017/9. szám

A Szegedi Ítéltábla dr. Bordás Róbertügyvéd által képviselt felperesnek - dr. Brandt Eszter ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Gyulai Törvényszék 2017. július 17. napján kelt 10.P.20.106/2017/9. számú ítélete ellen a felperes 10. sorszám alatt benyújtott fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit **részben**, az alábbiak szerint **megváltoztatja**.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 35 305 (harmincötezer-háromszázöt) Ft-ot.

Mellőzi a felperes perköltség fizetésére kötelezését és megállapítja, hogy a peres felek az elsőfokú eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A peres felek a másodfokú eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az alperes jogelődje, a **(alperesi jogelőd neve)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) és a felperes 2007. január 3. napján **(kölcsönszerződés neve)** számmal jelölt deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással az **(gpjmmű frg.rszm.-a)** forgalmi rendszámú Mazda6 típusú gépjármű vételárának finanszírozására, amely alapján az alperes 1 955 000 Ft kölcsönt nyújtott a felperesnek. A felek az egyedi szerződésben rögzítették a havi törlesztő részletek összegét és esedékességét, az összes törlesztő részletet (2 399 808 Ft) és a teljes hiteldíjmutatót (12,45 %). A mértékadó devizanemet svájci frankban határozták meg, a kamat- és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II.) felperes által választott elszámolási módjaként pedig az ún. fix deviza konstrukcióban állapodtak meg. A kölcsönszerződés részét képezte az alperes gépjármű hitelezési tevékenységére vonatkozó **(üzletszabályzat jelölése)**. számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amelynek IV.4. pontja rögzíti az adós ügyleti kamatfizetési kötelezettségét, meghatározva a kamatszámítás képletét. Az ehhez kapcsolódó fogalom-meghatározásokat az Üsz. I. fejezete tartalmazza (I.16: Kamat; I.18.c.: Mértékadó kamatláb; I.19.: Kalkulációs kamatláb; I.20.: Mértékadó kamatláb hatályos referencia

értéke; I.25.a.: Kamatváltozás I.), míg az Üsz. IV.5. és V.5. pontja az alperes egyoldalú kamat- illetve költségmódosításra való jogosultságát szabályozza. Az I.28.a.) pontja szerint: „A Hitelező szerződéses partnerét megbízhatja (a továbbiakban: Megbízott), hogy a Hitelező nevében és képviselőjében - kizárólag a Hitelező írásbeli Engedélye alapján egyedi szerződést és az ahhoz kapcsolódóan létrejövő, így különösen a biztosítékokra vonatkozó szerződéseket megkötse.”

Az Üsz. VII.3. pontja a kölcsönbevevő kötelezettségévé teszi casco biztosítási szerződés megkötését.

A felek 2007. január 2. napján „Kiegészítő megállapodás integrált casco biztosításhoz” megnevezéssel további szerződést kötöttek (a továbbiakban: IC szerződés), amelyben akként állapodtak meg, hogy az alperes mint szerződő/díjfizető casco biztosítást köt a kölcsön felhasználásával vásárolt gépkocsira a Groupama Biztosító Zrt-vel. A szerződés 2. pontja szerint az alperes vállalta, hogy a kölcsön teljes futamidejének lejártáig havi díjfizetéssel fizeti a biztosítónak a casco biztosítási díját, amelyet oly módon hárít a kölcsönbevevőre, hogy azt a teljes futamidőre egyenlő részletekben a törlesztő részletben (kamatban) érvényesíti. A szerződéshez kapcsolódó "Nyilatkozat" elnevezésű dokumentumban a casco éves díja 48 300 Ft-ban, a havi díja pedig 4025 Ft-ban került meghatározásra.

A kölcsönszerződést az (A.) Kft. kötötte az alperes nevében. A kereskedő gazdasági társaságnak a szerződéskötés időpontjában a felperes volt az ügyvezetője, így a kölcsönszerződést kölcsönbevevőként és az alperes képviselőjében az alperes cégbélyegzőjének használatával egyaránt a felperes írta alá.

Az alperes a 2014. évi LX. tv. (a továbbiakban: DH2 tv.) szerinti elszámolást elkészítette, abban az induló ügyleti kamatláb értékét 10,93 %-ban határozta meg. Az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete a H-FK-I-B-388/2013. számú határozatával a határozat kézhezvételének napjával megtiltotta az alperesnek a fogyasztóval kötött deviza alapú kölcsönszerződések esetén a casco biztosítás díjának devizában történő felszámítását, és kötelezte az alperest, hogy a casco biztosítási díj devizában történő felszámításából eredően a fogyasztókra terhelt árfolyam-különbözetet az érintett valamennyi fogyasztó számára térítse vissza.

A felperes módosított keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest a szerződés érvénytelenségére alapítottan 145 326 Ft és annak 2015. VI. 1. napjától járó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) szerinti késedelmi kamata, valamint a casco díjra jogsértő módon felszámított árfolyam-különbözet visszatérítése címén 35 305 Ft és annak 2011. február 1. napjától járó késedelmi kamata megfizetésére (P.20156/2016/3/F/1.). Keresetének indokolása szerint a perbeli kölcsönszerződés „érvényesen nem jött létre” annak alaki hibája miatt. Előadta, hogy az autókereskedő cég a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) 2. számú melléklet I.12.b. pontja szerinti ügynöknek minősül, amely nem volt jogosult a fogyasztói kölcsönszerződés aláírására, tekintve, hogy a pénzügyi intézmény kockázatára önállóan kötelezettséget nem vállalhatott, a kölcsönszerződés megkötése pedig ilyen kockázatvállalásnak minősül. Hivatkozott továbbá arra, hogy a 2006. évi V. tv. (a továbbiakban: Ctv.) 8. § (1) bekezdése alapján a szervezeti képviselőt és a cégjegyzés módja csak azonos lehet, az alperes tekintetében a cégjegyzési mód együttes, így a meghatalmazott részére is csak együttes aláírási jog volt delegálható. Érvélt, hogy az alperes által csatolt együttműködési megállapodás sem érvényes, mivel az aláíróként szereplő **(személy neve)** az alperes tekintetében cégjegyzésre nem volt jogosult, a csatolt aláírási címpéldány

az együttműködési megállapodás aláírását követően 7 évvel később készült, **(személy neve)** meghatalmazása pedig nem terjed ki az együttműködési megállapodás megkötésére. Mindebből azt a következtetést vonta le, hogy a perbeli kölcsönszerződés az 1959-es Ptk. 217. § (1) bekezdése és a Hpt. 210. §-a alapján érvénytelen. További érvénytelenségi okként jelölte meg, hogy a szerződés nem tartalmazza a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) és d) pontjában írt kötelező tartalmi elemeket, köztük az induló ügyleti kamat éves százalékos értékét. Hivatkozott a fentiekén túl az Üsz.IV.7., IV.5., V.5. és IV.13. pontjai érvénytelenségére is. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását kérte akként, hogy a kölcsönösszeg és annak jegybanki alapkamata megfizetésére köteles. Figyelmén kívül hagyta az elszámolás során a havi 4025 Ft casco címén megfizetett díjat, valamint a felülvizsgált elszámolás eredményeként az alperes által visszautalt 163 547-ot. Közölte, hogy az alperes részére összesen 2 657 562 Ft-ot fizetett meg 2011. szeptember 29. napjával bezárólag. Előadta, a PSZÁF tényállásban írt határozatával megállapította, hogy az árfolyam-különbözet a casco díjára vonatkozóan jogsértő módon került felszámításra, az alperes azonban mind ez ideig az e címen megfizetett összeget nem térítette vissza a részére.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Csatolta az 1997. június 23. napján kelt együttműködési megállapodást, amely alapján a lízingbeadó **(alperesi jogelőd neve)** Rt. a kereskedő céget lízingszerződés megkötésére hatalmazta fel. Védekezése szerint a kereskedő cég az együttműködési megállapodás alapján ügyleti képviselőként járt el a jogügylet megkötésekor. Egyetértett a felperessel abban, hogy a kereskedő a Hpt. 2. számú melléklet I.12.b. pontja szerinti ügynöknek minősül, önálló kockázatot azonban nem vállalt, feladata technikai jellegű volt, csak az engedélyezett feltételekkel köthette meg a szerződést. Utalt azonban arra, eltérő álláspont elfogadása esetén a kereskedő álképviselőnek minősül, akinek eljárását jóváhagyta, hiszen a szerződéses kötelezettségét teljesítette, egyebekben pedig a szabályszerű képviseleti jog hiánya a felperes érdekeit nem sérti. Érvelése szerint a szerződésben a kamatkikötés szerepel, az a THM-ben százalékosan, míg az összes törlesztő részlet és a kölcsönösszeg különbözeteként összegszerűen is meg van határozva. A Casco visszatérítés címén érvényesített igény kapcsán utalt arra, hogy a PSZÁF határozata a 2011. szeptember 29. napján hatályba lépő jogszabálmódosítást követő jogsértő magatartásra vonatkozik, az elszámolási kötelezettsége csak ezt követően keletkezett, a felek szerződése azonban erre az időpontra már megszűnt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felek között 2007. január 3. napján létrejött kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította akként, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékban kifejezett értékét 10,93 %-ban határozta meg. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 50 000 Ft perköltséget. Határozatának a jogorvoslati kérelmet érintő indokolása szerint megállapította, hogy az alperesi pénzügyi vállalkozás és a kereskedő között együttműködési megállapodás jött létre, amely alapján eljárva a kereskedő képviseletében mint szervezeti képviselő a felperes járt el az alperes bélyegzőjének használatával. Rámutatott, nem volt akadálya annak, hogy az alperes szervezeti képviselői mint ügyleti képviselőt hatalmazzák meg a kereskedőt a perbeli szerződés megkötésére, az ügyleti képviseletre pedig nem vonatkoztathatók a szervezeti képviselet kapcsán előírt együttes aláírási jogra vonatkozó szabályok. Megjegyezte továbbá, a képviseleti jog hiányában való szerződéskötés esetén a kereskedő álképviselőnek minősülne, s miután az alperes ráutaló magatartással eljárását jóváhagyta, a szerződés létrejött. Megállapíthatónak találta a felek ügyleti kamatban való megállapodását, rámutatva, hogy az összes törlesztő részlet összege különbözik a kölcsön összegétől, így a felperes kamatfizetési kötelezettsége megállapítható. Megalapozottnak találta azt a felperesi hivatkozást, miszerint az ügyleti kamat éves százalékos értéke feltüntetésének hiányában a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján semmis, azonban az érvénytelenség okát kiküszöbölte, és a

szerződést érvényessé nyilvánította az alperes által elvégzett számítás szerinti kamatértékkel. Utalt arra, a jogvita elbírálása szempontjából nem bír jelentőséggel, hogy a kereskedő rendelkezett-e PSZÁF engedéllyel, mivel annak hiányához a Hpt. erre vonatkozó előírást tartalmazó rendelkezései a semmisség jogkövetkezményét nem fűzik. Elfogadta azt az alperesi érvelést, hogy az alperest csak a 2011. szeptember 29. napjától jogszerűtlenné vált díjfelszámítás tekintetében terheli visszafizetési kötelezettség, a felek szerződése azonban erre az időpontra már megszűnt, így az alperesnek visszatérítési kötelezettsége nincs. Mivel a felperes keresetét teljes egészében megalapozatlannak találta, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. (a továbbiakban: Pp.) 78. §-a alapján kötelezte a felperest az alperes jogi képviselésével felmerült, ügyvédi munkadíjból álló perköltségének a megfizetésére. Megállapította továbbá, hogy a felperes pervesztességére tekintettel a lerótt illetéket köteles viselni.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest a szerződés érvénytelenségéhez kapcsolódóan 100 780 Ft, a jogszerűtlenül felszámított casco díj visszatérítéseként pedig 35 305 Ft megfizetésére. Támadta továbbá az elsőfokú bíróság által megállapított pervesztesség-pernyertesség arányát. Tévesnek minősítette az elsőfokú bíróságnak a szerződés alaki okból való érvénytelenségével kapcsolatban elfoglalt álláspontját. Hangsúlyozta, arra hivatkozott, hogy a kölcsönszerződés olyan alaki hibában szenved, amely miatt elsődlegesen létre nem jöttek minősül, másodlagosan pedig a Hpt. 210. §-a alapján érvénytelen. Megismételte azt az álláspontját, hogy az alperes által csatolt okiratok a kereskedő cég képviseleti jogosultságát nem támasztják alá. Kifejtette továbbá, az alaki hiba utólagosan írásba foglalással már nem orvosolható, az álképviselet szabályainak alkalmazása, valamint ennek keretében a szerződés utólagos jóváhagyása az akarati hiba orvoslásának az eszköze. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy a kereskedő a Hpt. 2. számú melléklet I.12.b. pontja szerinti ügynöknek minősült, aki részéről az önálló kockázatvállalást jogszabály kifejezetten tiltja. Érvelése szerint az ily módon kötött szerződéshez a Hpt. nem fűzi ugyan a semmisséget, a fogyasztóvédelmi szempontok figyelembevételével azonban a rendelkezés akként értelmezhető, hogy a szerződés érvényességét nem kívánja megengedni.

Fenntartotta a szerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjára alapított érvénytelenségével kapcsolatos álláspontját is. Hangsúlyozta, a jogszabály a kamat százalékos értéke feltüntetésének hiányához kifejezetten a semmisség jogkövetkezményét rendelte, így az, hogy az alperes 100 hónappal a szerződés megkötése után elkészítette kamatszámítását, és azt utóbb megküldte a bíróságnak, nem pótolhatja a szerződéskötés időpontjában hatályos jogszabály előírásait. Tévesnek ítélte az elsőfokú bíróság azon megállapítását, miszerint a szerződésből a kamat mértéke megállapítható illetve kiszámítható. Álláspontja szerint sérti a 93/13. EKG irányelvet az elsőfokú ítélet indokolásának azon megállapítása, miszerint a fogyasztói szerződésben szereplő olyan tisztességtelen kikötést, amely nélkül a szerződés nem teljesíthető, a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével helyettesíthető, erre ugyanis csak a fogyasztó érdekében kerülhet sor. A perbeli esetben azonban ez nem merülhet fel, hiszen a szerződés már 6 éve megszűnt. Kiemelte, az ő érdeke kifejezetten azt kívánja, hogy a bíróság a szerződés semmisségét mondja ki, és a vonatkozó jogszabályok alapján a feleket számoltassa el egymással.

Változatlanul fenntartotta a casco biztosítási díj devizában történő felszámításából eredő visszafizetési igényét, hangsúlyozva, az alperes védekezésével és az elsőfokú bíróság megállapításával szemben a szerződése nem szűnt meg 2011. szeptember 29-e előtt, a szerződése fix törlesztésű deviza konstrukció volt, így az eredeti lejáratot követően a futamidő automatikusan meghosszabbodott az Üsz. XI.1. pontja alapján.

Érvelése szerint az elsőfokú bíróság tévesen minősítette teljes egészében pervesztesnek, az alperes ugyanis a keresetben követelt összesen 299 632 Ft-ból 163 547 Ft-ot megfizetett a részére, így ennek megfelelően 55 %-ban az alperes bizonyult pervesztesnek.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte az elsőfokú eljárásban előadott védekezésének fenntartása mellett.

A fellebbezés **részben alapos**.

I.

Az ítéletábra előrebocsátja, a jelen elsőfokú eljárásban a Pp. 73/A. § (1) bekezdés b) pontja alapján kötelező a jogi képviselet. A Pp. 73/B. § (1) bekezdése szerint ha a jogi képviselet kötelező, a jogi képviselő közreműködése nélkül eljáró fél perbeli cselekménye és nyilatkozata hatálytalan. Ebből következően a kötelező jogi képviselet esetén a fél által a jogi képviselő közreműködése nélkül elkészített beadványban foglalt, vagy a fél által a tényállás körét meghaladóan személyesen tett nyilatkozat hatálytalan. Az elsőfokú eljárásban a felperes több beadványt személyesen, jogi képviselője közreműködése nélkül terjesztett elő, illetve a jogi képviselője távollétében jogi érvelést, keresetmódosítást tartalmazó nyilatkozatokat tett. Ilyen esetben a bíróságnak a Pp. 73/B. § (5) bekezdésének megfelelő alkalmazásával fel kell hívnia a felperest, hogy nyilatkozatait jogi képviselő közreműködésével terjessze elő. Az elsőfokú bíróság ezt elmulasztotta, ezen eljárási szabálynak a megsértése azonban nem teszi szükségessé az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú eljárás megismétlését a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján, tekintettel arra, a jogi képviselő közreműködésével benyújtott fellebbezés a felperes által az elsőfokú eljárásban személyesen tett jognyilatkozatokat tartalmazza, ezért azok mint joghatályos jognyilatkozatok elbírálhatók.

II.

A jogvita érdemét illetően annyiban helytálló a felperes érvelése, hogy az alperes által a perben csatolt dokumentumok nem alkalmasak annak igazolására, hogy a kereskedő cég képviselőjeként eljáró felperes az alperes nevében képviseleti joggal rendelkezett a perbeli szerződés megkötésére. A csatolt együttműködési megállapodás ugyanis a lízingszerződések megkötésére alapít képviseleti jogot, míg a jelen per tárgya kölcsönszerződés. Erre tekintettel szükségtelen a jogorvoslati kérelemben a képviseleti jog hiányával összefüggésben felhozott további felperesi érvek vizsgálata. Mivel a kereskedő cég képviseleti joga nem igazolt, - ahogyan arra az elsőfokú bíróság helytállóan utalt - az alperes nevében a szerződést aláíró személyt - jelen esetben a felperest - álképviselőnek kell tekinteni. Álképviselet esetén pedig a képviselt személy az álképviselő eljárását utólag is jóváhagyhatja, s ez esetben úgy kell tekinteni, mintha az álképviselő szabályszerű meghatalmazással járt volna el (1959-es Ptk. 221. § (1) bekezdés, BDT2014. 3133.II., EBD2016. P.2.). Jelen ügyben az alperes a kölcsönszerződést teljesítette, ezzel - mint ráutaló magatartással - a képviseletében fellépő felperes eljárását jóváhagyta. Rámutat továbbá az ítéletábra arra, a képviseleti jog hiánya a felperes számára semmilyen hátrányt nem jelentett, ilyenre maga sem hivatkozott. Tény, hogy az alperes a maga részéről a kölcsönszerződést teljesítette, a felperes a kölcsön összegét felvette, így egyértelmű, hogy az alaki hibára való hivatkozással azt kívánja elérni, hogy szabaduljon a szerződés alapján őt terhelő kötelezettség teljesítése alól. Ez pedig sérti a rendeltetésszerű, jóhiszemű joggyakorlás 1959-es Ptk. 4. § (1) bekezdése, és 5. § (2) bekezdése szerinti követelményét, különös tekintettel arra, hogy a felperes gyakorlatilag utólag a saját képviseleti jogának hiányát kifogásolja.

III.

Egyetért az ítélőtábla az elsőfokú bíróság azon álláspontjával is, miszerint a PSZÁF engedély hiánya a polgári jogi szerződés érvényességét nem érinti. E körben csupán visszautal az elsőfokú ítélet mindenben helyes indokaira. A fellebbezés kapcsán rámutat, fogyasztóvédelmi érdekek sem kívánják a szerződés semmisségét, hiszen a fogyasztó nincs abban a helyzetben a szerződéskötéskor, hogy az engedély szükségességéről tudjon, vagy hogy azt ellenőrizze, így a felperesi álláspont azt jelentené, hogy a fogyasztó nem köthetne úgy szerződést, hogy ne tenné ki magát az érvénytelenség veszélyének. Az pedig nem fogyasztóvédelmi érdek, hogy a fogyasztó a megbánt, utóbb számára hátrányossá vált szerződéstől valós érvénytelenségi ok hiányában szabadulhasson.

IV.

Nem vitás - s ezt maga az alperes sem vonta kétségbe - hogy a perbeli szerződésben - a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában előírtak ellenére - nem került feltüntetésre a kölcsön ügyleti kamatának éves százalékos értéke, amely hiányosság miatt a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján semmis. A felperes e körben fellebbezésében az érvénytelenség elsőfokú bíróság által alkalmazott jogkövetkezményét kifogásolta, az ezzel kapcsolatos érvei azonban alaptalanok az alábbiakra figyelemmel:

A 2014. évi XL. tv. (a továbbiakban: DH2 tv.) 37. § (1) bekezdése alapján az e törvény hatálya alá tartozó szerződések, így a perbeli szerződés esetében is, a kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiányából eredő érvénytelenség esetén az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. §-ában meghatározott jogkövetkezményei közül - a körülményektől függően - a szerződés hatályossá vagy érvényessé nyilvánítására kerülhet sor. Lényeges, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása során a kereseti kérelemhez kötöttség nem érvényesül, a bíróság szabadon dönt abban, hogy a lehetséges jogkövetkezmények közül melyiket alkalmazza. A jogkövetkezmények közötti választás lehetőségének egy korlátja van: nem alkalmazhat olyan jogkövetkezményt, amely ellen valamennyi fél tiltakozik (1/2010. (VI. 29.) PK vélemény 7. pont). A választás során az összes körülményt mérlegelve kell döntenie az adott esetben szóba jöhető és leginkább célravezető jogkövetkezmény alkalmazása mellett, döntése során nem részesítheti előnyben sem az egyik, sem a másik fél érdekeit az ellenérdekű fél érdekeivel szemben. Az 1959-es Ptk. 237. §-a az érvénytelenség jogkövetkezményei körében egyenértékű lehetőségnek tekinti az eredeti állapot helyreállítását és a szerződés érvényessé nyilvánítását, és csak ezek alkalmazhatatlansága esetén kerülhet sor a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítására (1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. pont). Jelen esetben - a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése szerint - az eredeti állapot helyreállítása kizárt, az 1959-es Ptk. 237. §-a, az 1/2010. PK vélemény 5. pontja és a 6/2013. Polgári jogegységi határozat 4. pontja értelmében prioritást élvező érvényessé nyilvánításnak viszont nincs akadálya. Annak megítélésénél ugyanis, hogy az érvénytelenség oka kiküszöbölhető-e, azt kell vizsgálni, van-e mód az érvénytelenség okozta érdeksérelem elhárítására. A perbeli esetben a kölcsönszerződés érvénytelensége egyetlen okból, az ügyleti kamatláb szerződésben való feltüntetésének a hiánya miatt állapítható meg. E hiányosság a felperesnek tényleges érdeksérelmet nem okozott, hiszen a szerződés konkrét összegben megjelölte az általa fizetendő havi törlesztések összegét, az ezen felüli fizetési kötelezettségét pedig az induló ügyleti kamat mértéke nem érintette. A tényleges felperesi érdeksérelem hiányára utal, hogy a kamatláb megjelölését a felperes sem tarthatta lényegesnek, hiszen ellenkező esetben nyilván kérte volna annak szerződésben való rögzítését, azt azonban maga sem állította, hogy lett volna ilyen igénye. Ennek megfelelően az ítélőtábla osztja az elsőfokú bíróság álláspontját, nevezetesen, hogy az induló ügyleti kamatláb meghatározásával, mint az érvénytelenséget eredményező hiányosság pótlásával a szerződés érvényessé nyilvánítható.

Utal ezzel összefüggésben az ítélet tábla arra, hogy a Kúria a perbelivel megegyező tartalmú szerződési feltételeket úgy ítélte meg, hogy azok alapján az induló ügyleti kamatláb kiszámítható, és a kapott eredménynek megfelelő kamatmértékkel a szerződés érvényessé nyilvánítható (Gfv.VII.30.150/2016/10.). Az alperes ezt a számítást a perbeli szerződés adatai alapján elvégezte, azt csatolta a periratokhoz, annak matematikai helyességét a felperes nem vitatta. Lényeges emellett, hogy az alperes a 2014. évi XL. tv. (a továbbiakban: DH2 tv.) alapján előírt elszámolást elkészítette. Az elsőfokú eljárásban a felperes vitatta ugyan, hogy a szerződés az ún. DH törvények hatálya alá tartozik, a jogorvoslati kérelme azonban ilyen hivatkozást nem tartalmaz, másrészt a kereset módosítás során figyelemmel volt a törvényi elszámolás kapcsán az alperes által visszautalt összegre is. Az ítélet tábla meghatározó jelentőséget tulajdonított a DH2 tv. alapján elvégzett törvényi elszámolásnak a következőkre figyelemmel.

A pénzügyi intézményeknek az általuk kötelezően elvégzendő elszámolást a DH2 tv. 16. § (2) bekezdése értelmében a Magyar Nemzeti Bank elnökének a DH2 tv. felhatalmazása alapján kiadott rendeleteiben (42., 54. és 55/2014 MNB rendelet) meghatározott tartalommal és formában kellett elkészíteniük. Az érintett MNB rendeletekből megállapíthatóan az elszámolásnak egyebek között tartalmaznia kellett a kölcsön induló kamatlábát, amelyet a részletes elszámolásban tüntettek fel a pénzügyi intézmények. A fogyasztó a pénzügyi intézmény által készített - az ügyleti kamatláb meghatározására is kiterjedő - elszámolás felülvizsgálatát a DH2 tv. 18-28. §-ában meghatározott módon, határidőn belül és eljárások keretében vitathatta. Ha ezzel a lehetőséggel nem élt, a DH2 tv. 18. § (5) bekezdése értelmében úgy tekintendő, hogy az elszámolás során figyelembe vett adatokat - köztük az induló ügyleti kamatlábát - és az elszámolás eredményét nem kívánja vitatni, azaz azokat ráutaló magatartással elfogadta (1959-es Ptk. 216. § (1) bekezdés), ezért az elszámolás felülvizsgálatnak minősül, és az a továbbiakban nem vitatható. Ez egyben azt is jelenti, hogy az induló kamatláb felülvizsgált elszámolás során történő meghatározásával az érvénytelenség oka elhárult és ezáltal a szerződés „érvényessé vált” (konvalidálódott - 1/2010. (VI. 29.) PK vélemény 5. pont), s miután a felülvizsgált elszámolásra az „érvényessé vált szerződési tartalomnak megfelelően” került sor, az érvénytelenség anyagi jogi jogkövetkezményeinek levonása teljes körűen - a továbbiakban nem vitatható módon - megtörtént, attól utóbb a bíróság sem térhet el. Mindebből következően az ügyleti kamat éves százalékos értéke megjelölésének hiánya miatti érvénytelenség jogkövetkezményének levonására irányuló kereset elbírálása során az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. §-ában illetve a DH2 tv. 37. § (1) bekezdésében megjelölt jogkövetkezményei közötti választás lehetősége arra korlátozódik, hogy a bíróság érvényessé nyilvánítsa a szerződést azzal, hogy az érvénytelenség okának kiküszöbölése körében lényegében csupán rögzíti annak eredményét, ahogy maguk a felek orvosolták a szerződés hibáját.

A perbeli kölcsönszerződés fentiek szerinti felülvizsgált elszámolása nem vitásan megtörtént, annak során az alperes - az általa csatolt részletes elszámolás adatait tartalmazó okiratból megállapíthatóan - az éves induló ügyleti kamatlábát 10,93 %-ban határozta meg. Miután az elszámolás felülvizsgálatnak tekintendő, ennek az ügyleti kamatlábnak a bíróság általi megjelölésével pótolható a szerződés érvénytelenségéhez vezető hiányosság: a hiányzó kamatláb meghatározásával az érvénytelenség oka elhárul, így módon a szerződés érvényessé nyilvánítható.

V.

Megalapozott viszont a felperes ún. integrált casco díj deviza alapú elszámolására vonatkozó szerződési feltételek érvénytelenségére alapított keresete.

Tény, hogy a Hpt. 210. §-ának 2011. szeptember 29. napjától hatályos (5.a) bekezdése zárja ki a casco biztosítási díj devizában történő felszámolhatóságát. A PSZÁF határozata e jogszabályi

előírás alapján. Ugyanakkor a felperes casco díj visszatérítési igénye - azt a Pp. 3. § (2) bekezdése alapján tartalma szerint értelmezve - jogalapját tekintve azon alapul, hogy érvénytelenek a kölcsön és az IC szerződés azon rendelkezései, amelyek alapján az alperes árfolyam-különbözetet számolhat fel a törlesztő részletbe beépített casco díj után, egyrészt mert azok az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján mint jogszabályba ütközők, semmisék, másrészt mivel az 1959-es Ptk. 209/A. § (2) bekezdése alapján tisztességtelen kikötésnek minősülnek. Tekintettel arra, hogy a semmisségi ok hivatalbóli észlelése a másodfokú eljárásban is kötelező, az ítéletábra a felperes nyilatkozatai alapján felmerült semmisségi okokról az 1/2005. (VI. 16.) PK vélemény alapján tájékoztatta az alperest, aki a kereset elutasítására vonatkozó ellenkérelmét továbbra is fenntartotta, vitatva az érvénytelenségi okok fennálltát.

Az ítéletábra a másodfokú eljárásban lefolytatott bizonyítás eredményeként beszerezte az integrált casco biztosítással kapcsolatos dokumentumokat, és az ennek alapján fentiekben kiegészített tényállás alapján a felperes ezen keresetét az alábbiakra tekintettel találta megalapozottnak.

A fentebb írtak szerint a Hpt. 2011. szeptember 29. napjától hatályos, azaz a perbeli szerződés megkötését követően beiktatott rendelkezése tilalmazza a biztosítási díj devizában történő felszámítását, s miután a szerződés érvénytelensége a szerződéskötés időpontjára vetítve vizsgálható - és állapítható meg adott esetben -, a felek erre vonatkozó megállapodása az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján nem minősülhet érvénytelennek.

Az 1959-es Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen az általános szerződési feltétel illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg. Miután a 209. § szerződéskötéskor hatályos (4) bekezdése szerint a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapítható illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre, az ítéletábrának elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a támadott szerződési feltétel e körbe tartozik-e, figyelemmel az alperes azon védekezésére, hogy a casco biztosítás díja a kamat része, amely pedig a kölcsönszerződés tekintetében főszolgáltatásnak minősül.

A kamat az idegen pénz használatáért járó díj, s egyben a kölcsön folyósításáért járó tényleges ellenszolgáltatás. A kamat biztosít egyfelől a kölcsönadó számára egy tisztas üzleti hasznot, másfelől ellentételezi a kölcsön visszafizetésének, továbbá - különösen hosszabb távú futamidő esetén, és ha a kirovó és a lerovó pénznem azonos - a kölcsön pénzneme leértékelődésének, azaz a pénzromlásnak a kockázatát, emellett fedezetet nyújthat a kölcsön folyósításához a pénzintézet részéről szükségképpen kapcsolódó adminisztratív illetve technikai jellegű költségekre. A casco díj ezek egyikének sem feleltethető meg, azaz nem tekinthető kamatnak. Lényeges emellett, hogy a kamat és a casco díj más-más személyek által nyújtott, más-más jellegű szolgáltatások ellentételezéseként fizetendő, ezért az IC szerződés 2. pont azon kitételének, miszerint a kölcsönbeadó a casco díjat a törlesztő részletekben (kamatban) érvényesíti, nem tulajdonítható olyan tartalom, hogy a casco díj maga is a kölcsönadott tőkeösszeg kamata lenne.

Ettől eltérő álláspont, azaz a törlesztő részletekbe beépített casco díj kamatkénti minősítése sem eredményezné azonban a felperes ezt érintő keresetének alaptalanságát. A 2/2014. Polgári jogegységi határozat III.1. pontjában kifejtettek szerint ugyanis az 1959-es Ptk. szerződéskötéskor hatályos (4) bekezdésének rendelkezését a Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozását, azaz

2004. május 1. napját követően kötött szerződések esetén is a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13. EKG tanácsi irányelv alapján kell értelmezni. Ennek megfelelően az 1959-es Ptk. 209. § (5) bekezdésének az irányelv rendelkezéseire tekintettel a 2009. évi XXXI. tv. 1. § (2) bekezdésével beiktatott, 2009. május 22. napjától hatályos rendelkezése - amely szerint: a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések akkor nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre, ha azok egyébként világosak és érthetőek - a perbeli esetben is irányadó. A felek kölcsön- és IC szerződésének a casco díjak deviza alapú elszámolására vonatkozó rendelkezései viszont nem világosak, nem érthetőek. Sem a kölcsönszerződésnek, sem az IC szerződésnek nincs ugyanis olyan rendelkezése, amely kifejezetten rögzítené, hogy az alperes a casco díjakra is felszámít árfolyam-különbözetet. Az IC szerződésben az szerepel, hogy a felperes által a havi törlesztő részletbe beépítve fizetett casco díjat az alperes ugyanolyan összegben havonta fizeti meg (gyakorlatilag továbbítja) a biztosítónak. Ezt a rendelkezést a felperes úgy is érthette, hogy a törlesztő részletek casco díjjal csökkentett része után kell csak árfolyam-különbözetet fizetnie, illetve hogy a kamatváltozás I. és II.-vel kapcsolatos rendelkezések a casco díjra nem vonatkoznak, különös tekintettel arra, hogy az Üsz. VII.3. pontja szerint a casco díjat a felperesnek közvetlenül kellett volna fizetnie a biztosító felé, az IC szerződés pedig egy kiegészítő megállapodás, ami semmilyen formában nem utal arra, hogy a casco díjra is vonatkozna a deviza alapú elszámolás.

A casco díj deviza alapú elszámolására vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelensége ugyanakkor azok érthetőségre, világosságra vonatkozó kritériumnak való megfelelésétől függetlenül is megállapítható. Megvalósult ugyanis a tisztességtelenség 1959-es Ptk. 209. § (1) bekezdésében írt mindkét tartalmi összetevője: egyrészt a feltételeket kidolgozó fél a jóhiszeműség követelményét megsértve járt el (szubjektív oldal), másrészt ezzel összefüggésben a szerződésből eredő jogosultságait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul a másik fél hátrányára állapította meg, és a szerződésből eredő jogok és kötelezettségek közötti egyensúly ezáltal megbomlott, aránytalanság keletkezett (objektív oldal). Az alperes a casco díjat ugyanis nem vitásan nem devizában vagy deviza alapú elszámolás keretében teljesítette a biztosító felé, hanem mindvégig a szerződésben megjelölt 4025 Ft összegben, ugyanakkor az adósra kamatváltozás II. címen erre az összegre számítottan is árfolyam-különbözetet terhelt ki. A 6/2013. PJE-ben részletesen kifejtettek szerint a felek érvényesen köthettek deviza alapú kölcsönügyletet, azok az indokok azonban, amelyek egy kölcsönügylet tekintetében alátámasztják magának a deviza alapú konstrukciónak a jogszerűségét, a biztosítási díjra nem vonatkoztathatók. Egy kölcsönügylet esetén a deviza alapú elszámolásban való megállapodás lényegében egy értékállandósági kikötésnek feleltethető meg, azt hivatott biztosítani, hogy a hitelező a kölcsönadott pénz kölcsön folyósításakor értékének megfelelő értékű pénzt kapjon vissza az adóstól. Az értékállandósági kikötés mellett létrejött - s ennek megfelelően a deviza alapú - kölcsönszerződések esetén az értékállandóságot biztosító kikötés (adott esetben a deviza alapú elszámolás) kizárja, hogy a kölcsönadónak kelljen viselnie a pénzromlás kockázatát. A deviza alapú konstrukcióban kötött szerződéseknel ez a kockázati elem nem jelenik meg a kamatban (ez a magyarázata annak, hogy a deviza alapú kölcsönök kamata alacsonyabb volt a forintkölcsönök kamatához képest), ezért a deviza alapú elszámolás nem jelent indokolatlan egyoldalú előnyt a kölcsönadó számára. Mindezek az érvek azonban a casco biztosítási díjra nem érvényesek. Az alperes pontosan annyit, olyan pénznemben és olyan ütemezésben fizetett a biztosítónak, amennyit, amilyen pénznemben és ütemezésben a felperes megfizetett a részére. A casco díjat illetően nem viselte a pénzromlás kockázatát, és nem nyújtott semmilyen olyan szolgáltatást, amelynek ellentételezésül szolgált volna a casco díjra számított, és a felperesre kiterhelt árfolyam-különbözet. A casco díjjal szemben nem az alperes nyújtott ellenszolgáltatást, hanem a biztosító, az alperes lényegében csupán egy közvetítői illetve „postás” szerepet töltött be az

ügyletben, ezt a tevékenységét viszont kellőképpen ellentételezte, hogy a biztosítási szerződés az ő érdekeit is szolgálta, mivel a biztosítási összegnek ő volt a kedvezményezettje.

Az 1959-es Ptk. 209. § 2) bekezdése értelmében a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát. A perbeli esetben azonban sem a kölcsön, sem az IC szerződésnek nincs olyan feltétele - ilyenre az alperes sem hivatkozott - amely kompenzálná a casco díj deviza alapú elszámolásának következtében a felek érdekeinek az alperes javára megbillent egyensúlyát.

Nem fogadható el az alperesnek az az érvelése, miszerint a casco díjnak a kamatba történő beépítése biztosította, hogy a teljes futamidő alatt nem emelkedik a biztosítási díj, továbbá akkor is fedezetben marad az adós, ha nem fizeti a törlesztő részletet. Erre vonatkozó rendelkezést ugyanis az IC szerződés nem tartalmaz.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra megalapozottnak találta a felperes 35 305 Ft marasztalási igényét. A követelésösszegszerűségét nem vizsgálta, mivel erre vonatkozóan az alperes az ítéletábra kifejezett felhívása ellenére nyilatkozatot nem tett (Pp. 141. § (6) bekezdés). A felperes fellebbezésében a késedelmi kamat fizetésével kapcsolatos igényét már nem érvényesítette, ezért arról az ítéletábrának rendelkeznie nem kellett.

Az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatása folytán a pervesztesség-pernyertesség aránya megközelítőleg azonosnak tekinthető, hiszen a felperesnek kizárólag az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke feltüntetésének hiányára alapított hivatkozása, valamint a casco díjjal kapcsolatos igénye bizonyult megalapozottnak, az egyéb érvénytelenségi okok tekintetében, valamint az érvénytelenség érvényesíteni kívánt jogkövetkezményeit illetően követelése eredménytelen volt, erre figyelemmel marasztalási igénye is kisebb részben alapos. Mindezekre figyelemmel az ítéletábra mellőzte a felperes elsőfokú perköltség fizetésére kötelezését, és a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján megállapította, hogy a peres felek az elsőfokú eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve, megfellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben, a rendelkező részben foglaltak szerint megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta.

A felperes jogorvoslati kérelme eredményeként a pervesztesség-pernyertesség aránya a fellebbezési szakban az elsőfokú eljáráshoz hasonlóan azonosnak tekintendő, ezért az ítéletábra a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján rendelkezett akként, hogy a peres felek a másodfokú eljárással kapcsolatos költségeiket is maguk viselik.

S z e g e d , 2018. március 28.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró

